

Literatuurstudie naar de effecten van het 'Corporate Model' en de 'Rijksaccountant'

28 augustus 2023

1 Inleiding

1. De Kwartiermakers toekomst accountancysector hebben namens het ministerie van Financiën naar aanleiding van recente Kamervragen over het partnermodel en de gedane toezegging door de minister¹ het Erasmus Competition & Regulation institute (ECRI) gevraagd om een update uit te voeren van de literatuurstudie die ECRi in 2019 heeft uitgevoerd,² voor wat betreft twee specifieke structuuringrepen in het partnermodel, te weten het Corporate Model (waarbij het eigendom van accountantsorganisaties in handen komt van externe vermogensverstrekkers) en de Rijksaccountant (accountants in overheidsdienst).
2. In de ECRi-studie uit 2019 is specifiek gekeken naar empirische effecten van verschillende ingrepen. Uit deze studie blijkt dat er voor wat betreft het Corporate Model *geen enkel* empirisch bewijs is voor (de richting van) het effect op auditkwaliteit en audit fee en de eventuele neveneffecten en er voor wat betreft het Rijksaccountant Model *onvoldoende* empirisch bewijs. In onderhavige vervolgstudie wordt de internationale wetenschappelijke literatuur opnieuw gescand op relevant kwantitatief-empirisch onderzoek en aanvullend gescand op relevant kwalitatief onderzoek, en zal worden nagegaan of er toch nog enig extra empirisch bewijs (van recentere datum) voorhanden is voor deze twee structuuringrepen.

¹ Tweede Kamer (2021-2022), Evaluatie Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), Kamerstuk 33 977, nr. 40. Beschikbaar via: <https://www.tweedekamer.nl/downloads/document?id=2022D13270>.

² ECRi, 2019, Literatuurstudie naar kwaliteitsverbeterende maatregelen in de accountancysector. Beschikbaar via: https://ecri.nl/wp-content/uploads/2020/02/ECRI_rapport_sept.-2019.pdf.

3. Bij dit vervolgonderzoek staat de volgende onderzoeksvraag centraal:
Wat zijn de korte en lange termijn mogelijke effecten (en onbedoelde neveneffecten) op basis van een brede wetenschappelijke literatuurstudie naar het Corporate Model en de Rijksaccountant die in het AFM-rapport³ en het rapport van de CTA⁴ genoemd worden voor wat betreft de auditkwaliteit en de kosten voor bedrijven en samenleving en wat is bekend over de waarschijnlijkheid en proportionaliteit van de effecten?
4. Om deze onderzoeksvraag te beantwoorden is er, net als in 2019, gebruik gemaakt van verschillende zoekmachines en databases, te weten 'Google.com', 'Google Scholar', 'EBSCO', 'Proquest' en 'University Library van de Erasmus Universiteit Rotterdam'. Naar relevante literatuur is gezocht via het invullen van alle sleutelwoorden die in de beschrijving van het Corporate Model en de Rijksaccountant in het AFM-rapport voorkomen. De geciteerde artikelen in de op deze wijze verkregen literatuur zijn vervolgens beoordeeld op relevantie. Ook is gezocht naar literatuur die naar de gevonden relevante literatuur verwijzen.
5. In onderhavige rapportage worden de empirische effecten van de twee structuuringrepen beschreven die in de literatuur gevonden werden. Ten opzichte van de 2019-studie is een aantal extra artikelen gevonden (mede vanwege het feit dat we nu breder hebben gezocht), echter de literatuur over deze twee structuuringrepen blijft summier (en vaak slechts zijdelings relevant) en daarmee onvoldoende om harde conclusies te kunnen trekken. Dat er geen relevante literatuur is van recente datum geeft ook aan dat het wel/niet komen tot deze structuuringrepen geen lopende wetenschappelijke discussie is. Een tabel met de gevonden artikelen en de belangrijkste bevindingen is te vinden in de annex.

2 Corporate Model

6. In het Corporate Model komt het eigendom van de accountantsorganisaties in handen van externe vermogensverstrekkers. Aangezien het bestuur van accountantsorganisaties in dit model uit vertegenwoordigers van de externe financiers zal komen te bestaan, hebben partners niet langer de zeggenschap over het te voeren beleid van de accountantsorganisatie.

³ AFM, 2018, Kwetsbaarheden in de structuur van de accountancysector. Beschikbaar via: <https://www.afm.nl/nl/sector/actueel/2018/nov/kwetsbaarheden-structuur-accountancysector>.

⁴ CTA, 2020, Vertrouwen op controle, Rapport van de Commissie toekomst accountancysector. Beschikbaar via: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/01/30/vertrouwen-op-controle-eindrapport-van-de-commissie-toekomst-accountancysector>.

Partners worden de facto werknemers in loondienst en zijn niet langer ondernemer. Het Corporate Model vereist in principe geen aanpassing van internationale wet- en regelgeving. Een voorwaarde hiervoor is dat de meerderheid van de stemrechten bij gekwalificeerde accountants ligt, in lijn met bestaande wetgeving.⁵ Aan dit model kleven een aantal theoretische voor- en nadelen (zoals onder meer genoemd in het AFM-rapport en in een recent persbericht van de AFM over de potentiële gevolgen van private-equity-investeringen in de accountancysector⁶).

7. Het eerste genoemde potentiële voordeel is dat een corporate governance structuur de inherente belemmeringen voor het doen van lange termijn kwaliteitsinvesteringen voortvloeiende uit het partnermodel zou kunnen reduceren.⁷ Een tweede potentieel voordeel is dat investeringen in innovatie en kwaliteit mogelijk gemakkelijker kunnen worden doorgevoerd als gevolg van de instelling van een onafhankelijk bestuur dat expliciet de externe aandeelhouders vertegenwoordigt en dat losstaat van de uitvoerende accountants. Een derde potentieel voordeel is dat accountantsorganisaties kapitaal kunnen aantrekken tegen lagere kosten.⁸ Daarnaast zou het Corporate Model in potentie kunnen bijdragen aan grotere disciplinerende van accountants, omdat externe stakeholders aandeelhouder worden van accountantsorganisaties. Als vijfde potentieel voordeel wordt genoemd dat er meer concurrentie zou kunnen ontstaan, omdat kleinere en middelgrote accountantsorganisaties toegang krijgen tot meer kapitaal voor het doen van investeringen.
8. Een potentieel nadeel dat de AFM noemt is het risico dat er op de korte termijn te veel gekeken wordt naar de commerciële belangen van externe kapitaalverstrekkers (en het management dat deze investeerders vertegenwoordigt), hetgeen de onafhankelijkheid van de accountant en daarmee de kwaliteit van wettelijke controles zou kunnen aantasten.⁹

⁵ Artikel 3.4(b) van de Achtste Richtlijn.

⁶ AFM, 2023, Private-equity-investeringen in accountancysector; houd oog voor het risico, 17 april 2023. Beschikbaar via: <https://www.afm.nl/nl-nl/sector/actueel/2023/april/private-equity-accountancysector>.

⁷ Voor partners is de terugverdiensdijd van een kwaliteitsinvestering mogelijk langer dan hun eigen investeringshorizon. Echter ook met externe kapitaalverstrekkers is niet gegarandeerd dat voldoende in lange termijn kwaliteit geïnvesteerd wordt. Private equity partijen hebben vaak een exitstrategie met een horizon van 5 tot 7 jaar.

⁸ Accountantsorganisaties zonder externe investeerders trekken in het algemeen kapitaal aan op nationaal niveau terwijl externe investeerders dat doen op wereldniveau. Ook de risico-opslag voor accountantsorganisaties zonder externe investeerders is hoger vanwege gebrek aan diversificatie.

⁹ Commerciële prikkels kunnen druk creëren om snel te groeien en winstgevender te worden; dit kan leiden tot kostenbesparingen en het nemen van risico's die de duurzame borging van kwaliteit hieraan ondergeschikt maken. Externe vermogensverschaffers zouden ook maximaal financiële middelen aan het accountantskantoor kunnen onttrekken.

9. Een ander potentieel nadeel (ook genoemd in Oxera, 2007) is dat het Corporate Model tot belangenverstremgeling zou kunnen leiden tussen de accountantsorganisatie en het gecontroleerde bedrijf indien de accountantsorganisatie een bedrijf controleert dat hetzelfde moederbedrijf heeft als de accountantsorganisatie.¹⁰
10. Voor deze theoretische potentiële voor- en nadelen is er geen (direct) empirisch bewijs in de literatuur gevonden. Er is überhaupt geen literatuur te vinden die op de empirische effecten van het Corporate Model ingaan (zoals ook reeds geconcludeerd in het ECRi-rapport uit 2019).
11. Oxera (2007) is het enige rapport dat wij hebben kunnen vinden dat het mogelijke effect van het invoeren van het Corporate Model in kaart tracht te brengen aan de hand van een enquête die is uitgezet onder gecontroleerde bedrijven en hun investeerders in 25 EU-lidstaten, waaronder drie Nederlandse gecontroleerde bedrijven.¹¹ Dit rapport gaat echter specifiek in op de vraag wat de verwachte effecten zijn als de bestaande wetgeving wordt aangepast zodanig dat de vereiste dat de meerderheid van de leden van het bestuur van accountantsorganisaties uit gekwalificeerde accountants moet bestaan, wordt losgelaten. Het door AFM gedefinieerde Corporate Model gaat juist uit van ongewijzigde wetgeving.
12. Uit de enquête van Oxera (2007, Appendix A2.4, Tabellen A1.9-A1.11) komt naar voren dat de geënquêteerden verwachten dat zowel de auditkwaliteit als de onafhankelijkheid van de uitvoerende accountant negatief beïnvloed zullen worden wanneer een accountantsorganisatie (in meerderheid) in handen komt van niet-auditors (externe investeerders). Daarentegen wordt wel verwacht dat (bestaande en startende) accountantsorganisaties gemakkelijker aan kapitaal zullen kunnen komen om investeringen te doen. Er worden om deze reden meer accountantsorganisaties op de markt verwacht (en daarmee meer concurrentie). Tenslotte verwachten de geënquêteerden dat de auditkosten zullen dalen wanneer accountantskantoren in handen komen van niet-auditoren.
13. Oxera (2007) nuanceert de uitkomsten van de enquête voor wat betreft de negatieve impact van de versoepeling van de eigendomsregels op auditkwaliteit en onafhankelijkheid van de accountant. Accountantsorganisaties zelf (waarmee Oxera gesprekken heeft gevoerd) zijn volgens Oxera namelijk veel minder overtuigd van de sterke link tussen de samenstelling van

¹⁰ Dit soort van belangenverstremgeling zou natuurlijk altijd kunnen worden aangepakt door middel van specifieke wetgeving waarbij nationale toezichthouders controleren op naleving van de regels.

¹¹ Dit rapport wordt overigens ook in het AFM-rapport aangehaald bij de bespreking van het partnermodel.

het bestuur en de onafhankelijkheid (of kwaliteit) van de audit. Er zijn indicaties dat de technische commissie binnen accountantsorganisaties een veel belangrijker rol speelt in het waarborgen van de kwaliteit en onafhankelijkheid dan (de samenstelling van) het bestuur.

14. Oxera (2007) concludeert op basis van een gestileerd investeringsbeoordelingsmodel ook dat met het huidige partnermodel (en thans van kracht zijnde eigendomsrestricties) middelgrote accountantsorganisaties niet kunnen doorgroeien in de markt voor grote audits omdat zij de initiële investeringen voor dit type van expansie niet rondkrijgen. Oxera (2007) staat ook om deze reden niet al te afwijzend tegenover het versoepelen van de eigendomsregels zolang er maar voldoende waarborgen worden ingesteld om de auditkwaliteit en de onafhankelijkheid van de accountants te kunnen garanderen.

3 Rijksaccountant

15. In het Rijksaccountant model wordt een onafhankelijke, publieke aanbieder van de wettelijke controle geïntroduceerd, die deze taak expliciet invult vanuit het publieke belang en zonder winstoogmerk. Deze aanbieder wordt wettelijk verantwoordelijk gesteld voor de wettelijke controles van alle OOB's. De Rijksaccountant is een zelfstandige organisatie (mogelijk een ZBO), waarvan het bestuur wordt benoemd door de minister van Financiën. Accountants in loondienst voeren de controles uit en benodigde specialistische kennis wordt in huis gehaald of extern ingehuurd. De Rijksaccountant wordt gefinancierd door de markt (d.w.z. door de gecontroleerde ondernemingen) via een wettelijke heffing (via een directe fee of een periodieke heffing). Ook voor dit model geeft het AFM een aantal potentiële voor- en nadelen. Hieronder worden deze voor- en nadelen opgesomd en aangegeven in hoeverre hier empirisch bewijs voor bestaat.
16. Er is geen *direct* empirisch bewijs gevonden voor het Rijksaccountant model. De enige artikelen die zijdelings relevant zijn betreffen studies voor de Verenigde Staten en voor Iran. Ter volledigheid zullen we de resultaten daarvan bespreken. De Verenigde Staten kennen zogeheten *Office of the Auditor General's (OAG) state auditors* en *Certified Public Accounting (CPA)* bedrijven. Een CPA-bedrijf is een bedrijf dat een vergunning heeft in de staat waarin het actief is en dat tenminste gedeeltelijk eigendom is van een *Certified Public Accountant*. CPA-bedrijven bestaan uit accountants die zowel publieke als particuliere auditopdrachten uitvoeren. *State auditors* controleren alleen overheidsinstanties. Iran heeft eind 2001 de

auditmarkt geliberaliseerd. Tot eind 2001 werden audits alleen door een staatsbedrijf uitgevoerd. Vanaf eind 2001 kunnen audits door zowel *state auditors* als *private auditors* worden uitgevoerd. Door middel van deze twee casussen is enigszins inzicht te verkrijgen in de prestaties van publieke versus private auditors.

17. De AFM noemt twee potentiële voordelen van het Rijksaccountant model die de auditkwaliteit (indirect) kunnen verhogen. Het eerste potentiële voordeel is dat de objectiviteit en de onafhankelijkheid van de accountant vergroot zal worden, omdat commerciële belangen worden geëlimineerd en de schadelijke prikkels uit het verdienmodel worden verbroken. Het tweede potentiële voordeel is dat marktfalen vanuit de aanbodkant uit hoofde van de huidige oligopolistische structuur in combinatie met commerciële prikkels door de Rijksaccountant wordt geëlimineerd, omdat de Rijksaccountant zijn taak invult vanuit het centraal stellen van het publiekelijk belang.
18. De AFM noemt ook drie potentiële nadelen van het model die de auditkwaliteit (indirect) kunnen verlagen: 1. prikkels tot kwaliteitsverbeteringen en innovatie die voortvloeien uit marktwerking en concurrentiedruk vallen weg;¹² 2. de financiering van de Rijksaccountant via een heffingssysteem kan beperkingen geven ten aanzien van de investeringsruimte voor (grootschalige) investeringen in kwaliteit; 3. omdat de Rijksaccountant afhankelijk is van het werk van andere accountants voor de uitvoering van de wettelijke controle bij een internationaal opererende onderneming, zijn goede afspraken vereist over onder meer de rolverdeling, financiële vergoeding en de te hanteren controlesystematiek.
19. Het is op theoretische gronden dus niet duidelijk of de auditkwaliteit omhoog- of omlaaggaat als een Rijksaccountant wordt geïntroduceerd. Zoals hierboven aangegeven geeft de literatuur geen direct empirisch bewijs voor het positieve/negatieve effect. Wel kunnen de Amerikaanse en Iraanse casussen een indicatie geven als we alleen op het onderscheid publiek/privaat focussen.
20. Branson, Decker & Green (2011) vinden in een studie voor Illinois dat *OAG state auditors* meer *noncompliance audit findings* rapporteren dan CPA-auditors. Dit is een indicatie dat de auditkwaliteit van de auditrapporten van *state auditors* hoger is. Jakubowski (2008) vindt hetzelfde resultaat voor Michigan.

¹² Met de opkomst van AI moet er bijvoorbeeld heel veel gebeuren.

21. Ook Cagle & Pridgen (2015) vinden, in een studie voor Mississippi, dat *public-sector auditors* meer controlebevindingen (*noncompliance, significant deficiency, material weakness*) rapporteren dan *private-sector auditors*. Een reden die wordt aangedragen is dat *private-sector auditors* meer dan *public-sector auditors* naar het behouden van een auditcliënt streven, en daarmee gevoeliger zijn voor druk van cliënten om normen te schenden.
22. Carslaw, Pippin & Mason (2012) vinden dat *state auditors* meer tekortkomingen en problemen rapporteren dan *private-sector auditors*. *State auditors* leveren het auditrapport niet significant langzamer op dan *private-sector auditors*.
23. López en Peters (2010) vinden, in tegenstelling tot de voorgaande artikelen, dat de CPA-kantoren juist vaker auditrapporten met zorgen over de interne controle publiceren dan *state auditors* in de context van OMB Circular A-133 audits. Verder vinden zij dat de verschillen tussen CPA-kantoren en *state auditors* groter zijn naarmate het CPA-kantoor groter is.
24. Verschillende artikelen vinden dus tegengestelde resultaten voor wat betreft het effect op de auditkwaliteit. Dit, tesamen met het feit dat de institutionele context in de Verenigde Staten anders is dan in Nederland, maakt dat de Amerikaanse casus geen doorslaggevend bewijs oplevert. Ook beschouwen de gevonden artikelen alleen overheidsaudits, terwijl de Rijksaccountant juist grote private bedrijven controleren.
25. Wij hebben drie artikelen gevonden die op de Iraanse casus ingaan. Dehkordi & Makarem (2011) laten zien dat de jaarrekeningen minder *discretionary accruals* bevatten wanneer ze zijn gecontroleerd door een *state auditor* dan door *private-sector auditors*. Het auditrapport van de *state auditor* is dus superieur. Potentiële redenen die worden aangedragen zijn de grotere onafhankelijkheid van de *state auditor*; afwezigheid van risico op verlies van klanten en bestaan van sterke mechanismen voor kwaliteitscontrole bij de *state auditor*; en het feit dat Iraanse *private-sector auditors* blootstaan aan een laag procesrisico, wat de tolerantie van accountants ten opzichte van opportunistische boekhoudpraktijken verhoogt.
26. MohammadRezaei, Mohd-Saled, Jaffar & Hassan (2016) concluderen daarentegen dat de auditkwaliteit van accountantsrapporten van *private-sector auditors* hoger is dan die van *state auditors* als gekeken wordt naar het percentage *modified audit opinions* (gewijzigde accountantsverklaringen). *State auditors* geven namelijk minder *modified audit opinions* af dan

private-sector auditors.¹³ Een potentiële reden die wordt aangedragen is dat, omdat *state auditors* voornamelijk staatsbedrijven controleren, zij minder onafhankelijk zijn. *State auditors* kunnen onder politieke druk staan van staatsbedrijven om een ‘*clean audit report*’ af te geven.

27. MohammadRezaei, Mohd-Saled, Jaffar & Hassan (2016) laten ook zien dat het percentage gewijzigde accountantsverklaringen is gedaald na liberalisering van de auditmarkt. Dit suggereert dat meer concurrentie op de auditmarkt de relatieve onderhandelingsmacht van auditors doet afnemen (en die van gecontroleerde bedrijven doet toenemen), hetgeen ten koste gaat van de onafhankelijkheid van de auditor en daarmee de kwaliteit van het auditrapport.
28. MohammadRezaei & Mohd-Saled (2018) vinden dat *private-sector auditors* efficiënter werken dan *state auditors*, weerspiegeld in een kortere *audit report lag* (tijdsduur vanaf het einde van het fiscale jaar tot datum van het auditrapport), zonder dat de auditkwaliteit daaronder lijdt. Ook vinden zij dat na liberalisering van de audit markt de efficiëntie is toegenomen (als gevolg van meer concurrentie).
29. Het is de vraag hoe relevant de Iraanse casus is gegeven de institutionele verschillen tussen Iran en Nederland.
30. Volgens de AFM is het op voorhand niet goed in te schatten of het Rijksaccountant model tot lagere prijzen zal leiden. Enerzijds zou het introduceren van een Rijksaccountant tot een lagere prijs voor een controle kunnen leiden, omdat de Rijksaccountant geen winstogmerk heeft en de kosten voor een controle mogelijk lager zijn vanwege een potentieel grotere concurrentie in de markt voor inhuur van specialistische kennis.¹⁴ Anderzijds zou het introduceren van een Rijksaccountant tot een hogere prijs voor een controle kunnen leiden, omdat kostenverlagingen die voortvloeien uit marktwerking en concurrentiedruk mogelijk wegvallen en dat overheidsfalen mogelijk wordt geïntroduceerd (zoals ‘overproductie’ van controles¹⁵ en politieke beïnvloeding van individuele wettelijke controles).

¹³ Dit betekent dat *state auditors* minder ‘fouten’ in de boeken van hun klanten ontdekken dan *private-sector auditors*.

¹⁴ Wijzelf zien overigens niet direct in waarom de concurrentie groter zou zijn dan onder het huidige model.

¹⁵ Meer controlewerkzaamheden dan maatschappelijk wenselijk/noodzakelijk.

31. Weinig empirische literatuur is voorhanden die het effect op prijs onderzoekt. Rubin (1992) laat op basis van cijfers uit 1986 voor de staat Ohio zien dat *private-sector auditors* hogere prijzen in rekening brengen dan *state auditors* (maar wel sneller een accountantsrapport opleveren). Potentiële redenen die worden aangedragen zijn kostenverschillen voor de twee typen auditoren, kosten welke worden doorbelast aan het gecontroleerde bedrijf, 'willingness-to-pay' verschillen voor de twee typen audits, en verschil in doelstelling (i.t.t. de *state auditor* hanteert de *private-sector auditors* een winstdoelstelling). De vraag is wel hoe relevant dit resultaat is gegeven het feit dat het een oud artikel betreft en over een Amerikaanse staat gaat die mogelijk weinig gemeen heeft met Nederland.
32. Niet genoemd in het AFM-rapport maar wel degelijk een potentieel nadeel van het Rijksaccountant model is de vraag of onder dit model het beroep van accountant nog voldoende interessant is als de partners voor WNT-inkomen moeten gaan werken, en er dus voldoende personeel zal zijn. Deze vraag is niet onderzocht in de literatuur. De relatie tussen beloning (*audit fee*) en auditkwaliteit maakte geen deel uit van ons onderzoek maar is in de literatuur wel onderzocht. De conclusies zijn echter niet eenduidig.¹⁶

4 Conclusie

33. Er is onvoldoende literatuur gevonden om een antwoord te kunnen geven op de onderzoeksvraag. Daarmee is er onvoldoende empirisch bewijs om uitspraken te kunnen doen over de voor- en nadelen van de Rijksaccountant en het Corporate Model.
34. Met betrekking tot het Corporate Model is alleen Oxera (2007) (enigszins) relevant. Oxera (2007) presenteert enquêteuitkomsten over verwachtingen van het versoepelen van de eigendomsregels. Dit zijn echter geen harde cijfers om conclusies te kunnen trekken.
35. Met betrekking tot het Rijksaccountant model zijn twee casussen (Amerikaanse en Iraanse) onderzocht. De institutionele verschillen met Nederland zijn echter dermate groot dat ook hier geen conclusies uit kunnen worden getrokken.

¹⁶ Zie bijv. <https://walton.uark.edu/insights/is-it-worth-it-the-relationship-between-audit-fees-audit-quality.php>.

Annex: Belangrijkste bevindingen per artikel v.w.b. het Rijksaccountant model

Referentie	Indicator	Onderzoeksmethode	Land	Periode	Belangrijkste bevindingen
Branson, Decker & Green (2011)	Aantal gerapporteerde <i>noncompliance audit findings</i> nalevingscontrole = evaluatie of een bedrijf de gestelde normen nakomt	Paired sample t-test (24 overheidsinstellingen met audits die soms door CPA-auditors worden uitgevoerd en soms door OAG state auditors)	VS, Illinois	2000-2009	OAG state auditors rapporteren significant meer <i>noncompliance audit findings</i> dan CPA-auditors.
Cagle & Pridgen (2015)	Aantal gerapporteerde <i>audit findings (noncompliance, significant deficiency, material weakness)</i>	Regressies en paired sample t-test (81 Mississippi county governments)	VS, Mississippi	2007	State auditors rapporteren significant meer controlebevindingen dan CPA-auditors.
Carlaw, Pippin & Mason (2012)	Aantal gerapporteerde <i>audit findings</i> <i>Audit report lag</i> (tijdsduur vanaf het einde van het fiscale jaar tot datum van het auditrapport)	OLS-regressies en t-test (601 county audits uit 9 staten)	VS	2004	State auditors rapporteren meer tekortkomingen en problemen dan private-sector auditors. State auditors leveren het auditrapport niet significant langzamer op dan private-sector auditors.
Dehkordi & Makarem (2011)	<i>Discretionary accruals</i> ¹⁷ (proxy for earnings management/manipulation) Auditkwaliteit = De mate waarin earnings	Univariate en multivariate regressieanalyse (2241 bedrijf/jaarobservaties van Tehran Stock Exchange bedrijven; 901 audited by	Iran	2002-2007	Jaarrekeningen bevatten minder <i>discretionary accruals</i> wanneer gecontroleerd door state auditors dan door private-sector auditors. State auditors leveren dus superieure audits.

¹⁷ *Discretionary accruals* vormen een manier om bedrijfsresultaten te sturen door bijvoorbeeld winstverwachtingen mee te nemen.

	<p><i>management</i> door auditors wordt beperkt¹⁸</p> <p>Hoe lager <i>earnings management</i> hoe hoger de auditkwaliteit</p>	<p><i>state auditors</i>, 1340 audited by <i>private-sector auditors</i>)</p>			
Jakubowski (2008)	<p>Aantal gerapporteerde <i>noncompliance audit findings</i> en <i>internal control findings</i> (inclusief <i>significant deficiencies</i> en <i>material weaknesses</i>)</p>	<p>Regressieanalyse (27 <i>county government entities</i>, 17 audited by <i>CPA firms</i>, 9 audited by <i>state auditors</i>)</p>	VS, Michigan	-	<p><i>State auditors</i> rapporteren significant meer <i>noncompliance audit findings</i> dan <i>CPA firms</i>.</p> <p>Zowel <i>CPA firms</i> als <i>state auditors</i> rapporten weinig <i>internal control findings</i>.</p>
López & Peters (2010)	<p>Likelihood of auditor-disclosed <i>internal control concerns</i></p>	<p>Logit regressie (13.386 bedrijf/jaarobservaties)</p>	VS	2004-2006	<p>CPA-kantoren lijken vaker controleverklaringen af te geven die problemen met de interne controle identificeren dan <i>state auditors</i> in de context van OMB Circular A-133 audits. Hoe groter het CPA-kantoor, hoe vaker er <i>concerns</i> worden afgegeven.</p>
MohammedRezaei, Mohd-Saleh, Jaffar & Hassan (2016)	<p>% <i>Modified audit opinions</i></p> <p>Hoe hoger % <i>modified audit opinions</i> hoe hoger de auditkwaliteit¹⁹</p>	<p>Regressieanalyse (2460 bedrijf/jaarobservaties van Tehran Stock Exchange bedrijven)</p>	Iran	1999-2010	<p>Het percentage gewijzigde accountantsverklaringen is gedaald als gevolg van de liberalisering van de auditmarkt. Dit suggereert dat meer concurrentie op de auditmarkt de relatieve onderhandelingsmacht van auditors doet afnemen (en die van gecontroleerde bedrijven doet toenemen), hetgeen ten koste gaat van de auditkwaliteit.</p>

¹⁸ Hoe onafhankelijker de auditor, hoe minder *discretionary accruals*.

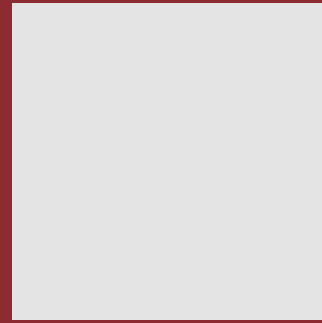
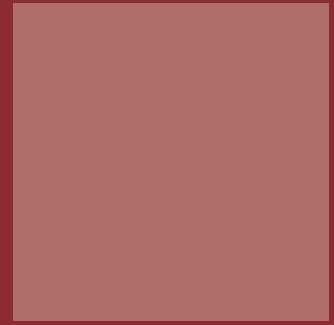
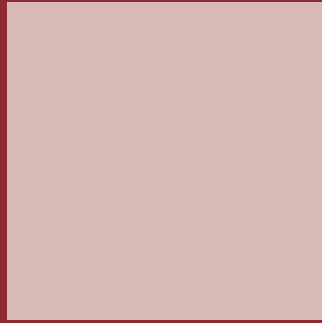
¹⁹ *Modified audit opinions* worden impliciet beschouwd als representatief voor de mate van onafhankelijkheid van de accountant.

					<i>State auditors</i> geven minder gewijzigde accountantsverklaringen af dan <i>private-sector auditors</i> . Dit suggereert dat <i>private-sector auditors</i> een hogere auditkwaliteit leveren. ²⁰
MohammedRezaei & Mohd-Saleh (2018)	<i>Audit report lag</i> (tijdsduur vanaf het einde van het fiscale jaar tot datum van het auditrapport)	OLS-regressies (2705 bedrijf/jaarobservaties van Tehran Stock Exchange bedrijven)	Iran	1999-2010	<i>Audit report lag</i> is korter voor <i>private auditors</i> dan voor <i>state auditors</i> (zonder dat de auditkwaliteit wordt aangetast). Toenemende concurrentie op de markt zorgt ervoor dat de efficiëntie toeneemt (weerspiegeld door een kortere <i>audit report lag</i>).
Rubin (1992)	Audit fee <i>Audit report lag</i> (tijdsduur vanaf het einde van het fiscale jaar tot datum van het auditrapport)	Regressieanalyse	VS, Ohio 156 steden (> 10.000 inwoners)	1986	<i>Private-sector auditors</i> brengen hogere prijzen in rekening dan <i>state auditors</i> maar werken wel sneller.

²⁰ Merk wel op dat, aangezien staatsbedrijven uitsluitend worden gecontroleerd door *state auditors*, het onwaarschijnlijk is dat *state auditors* dezelfde mate van onafhankelijkheid hebben als *private sector auditors*. 96% van de klanten van de *state auditor* is een staatsbedrijf. De facto heeft de *state auditor* een monopolie over de auditmarkt voor staatsbedrijven. Staatsbedrijven zijn significant groter van omvang dan de klanten van *private auditors*.

Referenties

- Branson, L., Decker, J. L., & Green, M. (2011). To find or not to find: Public accounting auditors versus governmental auditors. *Review of Business Information Systems*, 15(4), 5-10.
- Cagle, C. S., & Pridgen, A. B. (2015). Accountability in county governments: Is auditor type related to audit quality? *Journal of Leadership, Accountability and Ethics*, 12(1), 79-93.
- Carslaw, C., Pippin, S., & Mason, R. (2012). Are public sector auditors more effective than private sector audit firms when auditing governmental entities? Some evidence from United States. *Public and Municipal Finance*, 1(1), 49-57.
- Dehkordi, H. F., & Makarem, N. (2011). The effect of size and type of auditor on audit quality. *International Research Journal of Finance and Economics*, 80, 121-137.
- Jakubowski, S. T. (2008). Local government audits: A look at audit findings and differences related to the type of auditor. *Municipal Finance Journal*, 29(2), 77-89.
- López, D. M., & Peters, G. F. (2010). Internal control reporting differences among public and governmental auditors: The case of city and county Circular A-133 audits. *Journal of Accounting and Public Policy*, 29(5), 481-502.
- MohammadRezaei, F., Mohd-Saleh, N., Jaffar, R., & Hassan, M. S. (2016). The effects of audit market liberalisation and auditor type on audit opinions: The Iranian experience. *International Journal of Auditing*, 20(1), 87-100.
- MohammadRezaei, F., & Mohd-Saleh, N. (2018). Audit report lag: The role of auditor type and increased competition in the audit market. *Accounting & Finance*, 58(3), 885-920.
- Oxera. (2007, oktober). Ownership rules of audit firms and their consequences for audit market concentration. <https://www.oxera.com/wp-content/uploads/2018/03/Ownership-rules-of-audit-firms.pdf>.
- Rubin, M. A. (1992). Municipal selection of a state or external auditor for financial statement audits. *Journal of Accounting and Public Policy*, 11(2), 155-178.

Erasmus Universiteit Rotterdam
Burgemeester Oudlaan 50
3062 PA Rotterdam
www.ecri.nl

**Erasmus Competition
& Regulation institute**

